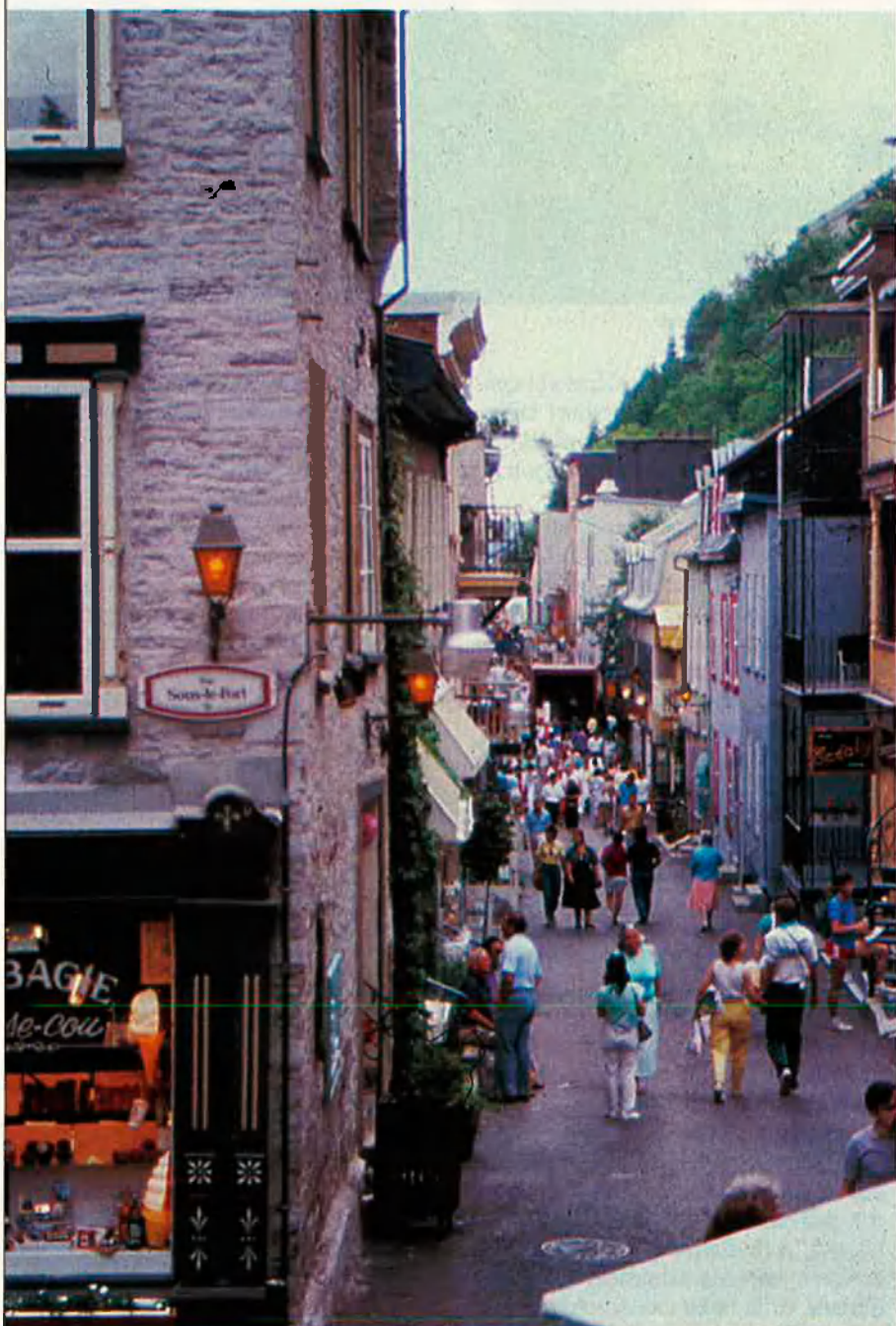

La societat quebequesa canvia ràpidament

Retrat d'un Quebec distint

¿Quin és el món cultural del Quebec? ¿Quin és el seu posicionament nacional? Aquests són els interrogants que és planteja aquest reportatge sobre el Quebec.

El Quebec afirma tranquil·lament la seva especificitat gràcies a la llengua, la cultura, el dret civil...

ARXIU

El Quebec és un vast país. Generalment es diu que és vuit vegades més gran que França, setze vegades més gran que Itàlia, trenta-dues vegades més gran que... A penes fa vint anys, les matrícules dels cotxes quebequesos duïen aquesta llegenda: *La belle province*. D'aleshores ençà, les coses han canviat. En 1976 va guanyar les eleccions el Partit Quebequès, una formació obertament nacionalista. Els quebequesos, que són sis milions, amb un 80% de francòfons, van convertir la seva *belle province* en un lema més francament polític: *Je me souviens*.

El salt de l'una divisa a l'altra és gran i constitueix un testimoni indiscutible de les transformacions de la societat quebequesa, l'element clau de les quals és la tranquil·la afirmació de la seva especificitat: llengua, cultura, dret civil..., que en fan una societat distinta. ¿Quins són doncs, els trets d'aquesta "societat distinta"? ¿I quina posició té en aquest debat el món cultural, que havia tingut un paper tan actiu en el desenvolupament del Quebec?

GUIA DEL VIATGER PERFECTE

Recórrer el Quebec és descobrir un territori immens, gairebé despoblat al nord, puntejat per ciutats al sud, ja que si es tracta d'un país vast (1,5 milions de Km²), és també un dels menys densament poblats: 4 habitants per Km². Els seus 6 milions d'habitants representen el 25% de la població canadenca i es reparteixen tot al llarg del riu Sant Llorenç, on el clima és més benigne i les terres agrícoles, explotables. La realitat climatològica del Quebec resulta, efectivament, molt determinant: només un terç del territori és habitable i els rigors del clima del Gran Nord fan recular fins i tot els més aventurers.

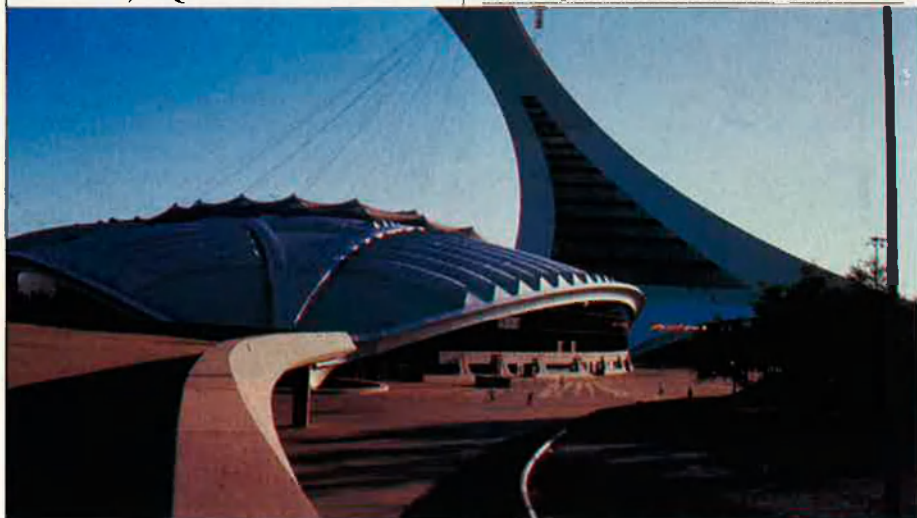
L'economia quebequesa es basa en part en l'explotació i en la transformació de les primeres matèries —or, ferro, amiant...—, la fabricació de pasta i paper —n'és el segon proveïdor mundial després dels Estats Units— i la producció d'energia hidroelèctrica. El desenvolupament del potencial hidroelèctric ha constituït una de les pedres de toc de l'economia recent del Quebec. Tanmateix, el creixement en aquest sector energètic ha aixecat moltes controvèrsies, l'última de les quals ha esclatat arran de la construcció del complex hidroelèctric de la Baie-James, projecte que oposa el govern quebequès i els pobles amerindis del nord del país (com es va poder constatar l'estiu passat durant la visita que van fer a Barcelona els representants dels indígenes).

Les mines i les xarxes de navegació són elements importants de l'economia del Quebec.

ARXIU

Amb tot, el Quebec i la seva economia

Els Jocs Olímpics de Montreal donaren a conèixer la capital cultural i econòmica del Quebec a tot el món.

ARXIU

no tenen a veure només amb mines i xarxes de navegació: el sector dels serveis, el comerç, l'administració pública, les finances i el transport representen més del 70% del mercat laboral. Les grans ciutats, Montreal i Quebec, en són les principals beneficiàries. La primera és la capital cultural i econòmica; l'altra és la capital política. A la primera, hi viuen gairebé tres milions de persones; a l'altra, mig milió. La primera és la gran metròpoli; l'altra és una ciutat de províncies amb empena. La distància entre elles, com en el cas de Barcelona i Girona, és força gran i, a vegades, fins i tot tensa. "El món és rodó", que diria un cèlebre autor.

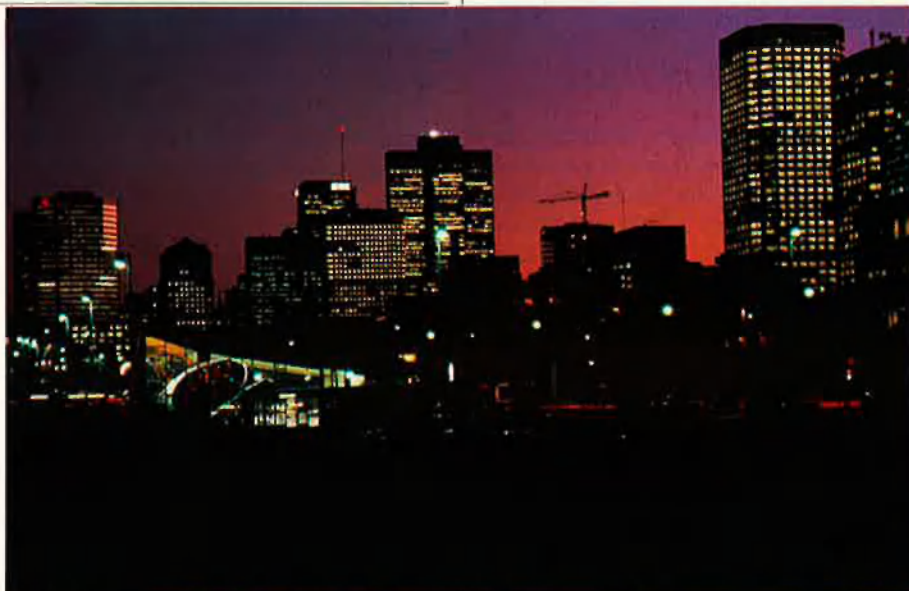
EL ROSTRE FRANCÈS

Un dels elements determinants de la re-

cent mutació del Quebec fou la promulgació, en 1977, sota el govern del Partit Quebequès, de la llei 101, vertader projecte de societat que ha establert el francès com a única llengua oficial i que ha implantat les estructures necessàries perquè fos emprat en l'ensenyament, el treball, el comerç i la comunicació.

D'entrada, la llei 101 ha permès l'aparició força ràpida d'una burgesia de negocis francòfona que, des dels primers anys vuitanta, s'ha fet un lloc dins l'economia quebequesa, fins aleshores monopolitzada per sectors anglòfons. Ha tingut també un impacte molt gran en el món del treball i del comerç. Les empreses amb més de 50 empleats han hagut de francsitzar-se i el fet de parlar solament francès ha deixat de ser una barrera —almenys en teoria— per a accedir als llocs superiors. Per tal d'evitar l'anglicització dels immigrants, es va decretar l'obligatorietat de l'ensenyament en francès per a tothom, amb l'única excepció dels nens de pares anglòfons.

Això va ser als anys de l'unilingüisme dur. Ara la situació es va normalitzant i es comença a parlar d'una forma flexible d'unilingüisme. Menys coercitiva, més tolerant i, sobretot, atenta a l'adaptació de les noves comunitats ètniques al nou rostre francès del Quebec. En els últims quinze anys, la composició ètnica de la gran regió de Montreal, que inclou gairebé la meitat de la població del Quebec, s'ha diversificat. Abans es parlava del Montreal de les dues soledats: la francesa i l'anglesa, totes dues vivint d'esquena, tancades en el seu racó respectiu de la ciutat. Avui, aquesta escissió no és tan

Montreal és la gran metròpoli del Quebec, on hi viuen prop de tres milions de persones.

ARXIU

La cultura quebequesa (francòfona) és en gran part subvencionada i depèn sovint de la que es fa a l'estat francès.

AFIXIU

acusada, en gran part perquè la polarització en dues comunitats ha cedit el lloc a tot un mosaic de cultures: xinesa, italiana, jueva, grega, hongaresa, portuguesa, haitiana, etc. El Montreal contemporani és travessat per mil llengües.

EL ROSTRE CULTURAL

Durant moltes dècades, la cultura quebequesa de llengua francesa ha estat la portaveu privilegiada del nacionalisme: s'inventava el país amb la paraula i el llenguatge. Avui dia, curiosament, ja no es parla de cultura quebequesa sinó "d'indústria cultural quebequesa". Ja no es parla tant d'ideologia com de mercats i, amb sentit pràctic, els nous agents culturals sembla que han adoptat la via de la diversitat: treballen amb dues llengües més que no pas amb una, busquen més d'un mercat.

Independentment del sector, continua plantejant-se el problema de la migradesa del mercat interior del Quebec. I amb ell, la pregunta sense resposta sobre el

valor d'una cultura en gran part subvencionada. En el sector del llibre, per exemple, com remarca l'assagista Laurent Mailhot, "la institució literària quebequesa, amb les seves subvencions (a l'edició, sobretot), els seus nombrosos premis, la seva organització professional, pateix de l'abundància de la seva producció (en menys de 20 anys, el nombre de títols publicats anualment s'ha quadruplicat) i, sempre, de la distància de París".

Efectivament, després de nombroses temptatives infructuoses, els editors quebequesos han hagut de rendir-se a l'evident fracàs de la seva integració en el mercat francès. En contrapartida, el mercat quebequès s'ha mantingut, per als editors francesos, com un lloc privilegiat, ja que el llibre francès hi és generalment més valorat que no la producció local. Per tant, el llibre quebequès ha d'acarar un problema doble: impossibilitat d'expansió i invasió del seu mercat.

Fins ara, al Canadà, les subvencions i

els ajuts a la cultura han estat competència federal i provincial. No cal sorprendre's, doncs, del fet que, arran del debat en curs, els intel·lectuals, els artistes i el medi cultural en general, per comptes de reclamar la transferència total al govern quebequès de la política cultural, hagin preferit l'encavalcament de dos nivells de poder. En una paraula, han preferit l'estatus present més que no pas un futur incert. Sembla una mica com si es temés que "l'estat quebequès fes una política dirigista en matèria cultural, que intentés de circumscriure la creació al servei de la nació", escriu Lise Bissonnette, editoria- lista del diari *Le Devoir*. Podem pensar també que la indústria cultural quebequesa se n'aprofita i que considera que una sana tensió entre els dos nivells governamentals és preferible a l'hegemonia d'un de sol. Aquesta aparent dimissió del medi cultural del protagonisme polític que havia tingut fins fa poc deixa entreveure la inflexió d'un certa forma de nacionalisme. Queda per veure com es renovarà.

Anik Lapointe